Štev. 29. V Ljubljani, 17. julija 1908. XLVIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati **franko.**

Učiteljski Tovariš izhaja **vsak petek popoldne.** Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za **oznanila** je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po **20 h** za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine **6 K.**

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Udeležencem slovanskega učiteljskega kongresa v Pragi.

Odbor za slovanski učiteljski kongres v Pragi je marljivo na delu in skrbi vsestransko, da se shod izvrši lepo v čast slovanskemu učiteljstvu in v prospeh slovanskega ljudskega šolstva. Udeležba obeta biti velikanska. Častno bođe zastopano slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo. Zglasilo se je do danes že 30 udeležencev; tudi Dalmacija pošlje svoje zastopnike.

Označil sem v zadnji številki „Učit. Tovariša“ železniške proge, po katerih se bodo vozili oni, ki kupijo okrožne vozne listke. Zglasiti se morajo zanje pri najbližji železniški postaji vsaj 3 dni pred odhodom. Iz Ljubljane bo veljal okrožni vozni listek približno 60 K z brzovlaki v III. razredu. Vožnja po določeni progi z okrožnim voznim listom je precej draga. Zato je vložila naša „Zaveza“ na železniško ministrstvo prošnjo za znižano vožnjo za vse udeležence. Toda veliko upanja ni, da bi bila prošnja ugodno rešena, ker je bila odbita tudi nekaterim drugim društvom. Če ne bomo dosegli znižane vožnje in komur se zdi vožnja predraga, naj se vozi tja in nazaj po državni železnici s poštnim vlakom v III. razr., kar bo dokaj ceneje.

V prihodnji številki „Učit. Tovariša“ bodo nadaljna obvestila.

L. Jelenc.

Važna razsodba upravnega sodišča.

Upravno sodišče je nedavno izdalo odločbo, ki je za učiteljstvo dalekosežnega in načelnega pomena, in sicer zato, ker je z njo neoporečno utemeljena zahteva po odpravi tajne kvalifikacije, ki jo še vedno zagovarjajo boječi birokrati.

Leta 1906. se je izvršila na podstavi novega zakona učit. plač na Nižjem Avstrijskem uvrstitev učiteljstva v različne plačilne kategorije. Pri tem naj bi po izvršilni naredbi tega zakona praviloma ostala učiteljem njihova stopnja. Vkljub temu se je zgodilo — zlasti s svobodomiselnimi učitelji — da jim niso očuvali dotedanjih stopenj, ampak da so pred nje uvrstili mlajše učitelje, ki so bili pristaši krščanske-socialne stranke. Med zapostavljenimi učitelji sta bila tudi Franc Peer in Josip Wochesländer, učitelja iz šolskega okraja Neunkirchen. Prvi je v svobodomiselnih učiteljskih krogih jako delaven in priljubljen tovariš, ki zavzema več važnih zaupnih mest in nima še nobene disciplinarne kazni. Wochesländer je jako vnet učitelj, ki je dobil za svoje delovanje šele pred kratkimi leti od okraj. šol. sveta v Neunkirchnu pohvalni dekret in ki ga v njegovem službenem kraju visoko spoštujejo. Oba sta se pritožila na deželni šolski svet, ki je pa pritožbo zavrnil, ne da bi navedel vzrokov. Omeniti je, da Wochesländerja njegov nadzornik, ki je zagrizen pristaš krščanske-socialne stranke, niti nadzoroval ni. Potem sta vložila oba učitelja po svojem pravnem zastopniku pritožbo na naučno ministrstvo. To je pritrdilo odločbi deželnega šolskega sveta z motivacijo, da imata oba učitelja pomanjkljivosti, ki obsojajo njiju službeno delovanje in vedenje v šoli ter zunaj nje. Proti tej odločbi sta se pritožila oba učitelja na upravno sodišče. O tej pritožbi je razpravljalo upravno sodišče pod predsedstvom senatnega predsednika barona Jacobija.

Zastopnik obeh učiteljev je dejal, da nista dobila imenovana učitelja v vsi desetletja dolgi službeni dobi najmanjše graje, da ne more samo nadzornikovo poročilo nadomeščati kolegialnega ravnanja, ki ga zahteva zakon za vse zadeve, zaradi katerih je treba izdati odločbo ali izreči mnenje, da torej manjka odločbi ministrstva konštatovanje in da nasprotuje nazor o krivdi aktom. Domnevati je torej, da je bilo poslano na deželni šolski svet o obeh rekurentih poročilo od katerekoli strani, ki ni za to zakonito poklicana.

Zastopnik vlade, sekcijski svetnik dr. pl. Braitenberg, se je izjavil, da se vrši kvalifikacija učiteljev na podlagi takih momentov, ki niso znani pritožnikoma, pa ki jih tudi ni nihče primoran razglasiti, ker je to zadeva svobodne sodbe, in se zato odteza judikator upravnega sodišča. Vladni zastopnik je tudi priznal, da sta bila pritožnika zapostavljena.

Upravno sodišče je ugodilo pritožnikoma in zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo ministrsko odločbo. V utemeljevanju stoji, da mora imeti šolska oblast, ako se ne drži izvršilne naredbe glede čuvanja službene stopnje, za to čisto konkretno podlago in razloge, ki se lahko nanje opira. V tem slučaju pa mora dati učiteljema priliko, da se izjavita o zadevi, da tudi lahko zagovarjata svoje pravice. Te pa zastopata lahko samo tedaj, ako prideta v položaj, da se branita proti nazorom, ki jih zavzema oblast.

Ta odločba upravnega sodišča je važna — kakor že rečeno — ker utemeljuje zahtevo učiteljstva po uvedbi javne kvalifikacije. Dokazuje pa tudi, kako so nekateri birokraški krogi nazadnjaški in nepristopni sodobnim vprašanjem. Izvajanja sekcijskega svetnika dokazujejo, da ni neopravičeno dvomiti o modernosti naše učne uprave.

Izpremenjena pravila

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

I. Namen.

§ 1. Namen „Zaveze“ je:

a) združitev vseh jugoslovanskih učit. društev po Dalmaciji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem;

b) pospeševanje duševnih in gmotnih interesov učiteljstva in jugoslovanskega šolstva na napredni, svobodomiselni in narodni podlagi.

II. Sredstva.

§ 2. Sredstva, da se doseže namen so:

a) „Zavezino“ zborovanje, vršeče se po enkrat na leto v kakem primernem kraju prej imenovanih dežel, pri katerem se razpravlja o predmetih, navedenih v § 1. *b)* in *c)*;

b) občevanje z vsemi avstrijskimi učiteljskimi društvi;

c) vzdrževanje in podpiranje strokovnih listov;

č) izdavanje in zalaganje šolskih knjig in drugih šolskih potrebščin.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.

IV. Člani.

§ 4. K „Zavezi“ lahko pristopijo vsa učiteljska društva v deželah, imenovanih v § 1. Člani teh društev so obenem člani „Zaveze“.

§ 5. Častni član „Zaveze“ postane lahko vsakdo, ki si je pridobil izrednih zaslug za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo in šolstvo ali za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Častne člane imenuje delegacija na predlog upravnega odbora.

V. Pristop in izstop članov.

§ 6.

a) Posamezna društva pristopijo „Zavezi“, ako to sklenejo v svojem zborovanju. Ta pristop je naznaniti pismeno „Zavezinemu“ vodstvu, ki o tem sklepa. Proti vodstvenemu sklepu je dovoljen priziv na upravni odbor, oziroma na delegacijo.

b) Pristop k „Zavezi“ se vrši lahko vsak čas; vendar je plačati društvenino za vse tekoče leto.

c) Posamezna učiteljska društva izstopijo iz „Zaveze“, ako to sklenejo v svojem zborovanju ter svoj sklep pismeno prijavijo „Zavezinemu“ vodstvu.

č) Posamezna učiteljska društva se smatrajo za izstopivša tudi tedaj, ako ne vplačajo letnega doneska po trikratnem opominu.

d) Društvo, ki nasprotuje „Zavezinemu“ namenu ali ne izpolnuje „Zavezinih“

LISTEK.

Pisma iz Ljubljane.

I.

Gospod urednik!

Dovolite, da se Vam predstavim! Moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane! Dosedaj še nimam časti, da bi Vas poznal osebno. Zato mi dovolite, da se Vam predstavim na ta ne več nenavaden način. Torej, moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane. — Prihajam, gospod urednik, da Vam ponudim svoje sodelovanje na literarnem polju, da Vam pomagam napolnjevati predala „Učiteljskega Tovariša“ s svojimi duševnimi plodovi. Jako častno bo zame, ako ne odklonite te moje ponudbe in me sprejmete v vrsto svojih sotrudnikov!

„Učiteljski Tovariš“ ima sicer že sedaj skoro redno prilogo to je znamenje, da Vam ne primanjkuje niti dopisnikov niti tvarine, vendar sem sedaj še jaz pristopil v Vaše vrste, to pa iz posebnih vzrokov, ki Vam jih polagoma razjasnim. Da ima „Uč. Tov. prilogo — to je dobro!

Dobro je namreč za naročnike, ki radi bero Vaš list in ga težko pričakujejo vsako soboto, dobro je tudi za našo tiskarno, ker napravi g. faktor Strlekar za vsako številko prav masten račun; dobro je za tov. Widra, ki se vselej prav široko nasmeje, če vidi kak račun, ki ga odpošlje tiskarna, češ: Pa bo zopet nekaj denarja v vedno prazni blagajnici! Za vse to je torej dobro, da ima „Uč. Tov.“ prilogo. Z njo napravljate mnogo veselja tem ljudem, le eden pa je, ki ima ob vsaki priliki vse druge občutke, samo veselih ne, in to je tovariš — Andrej!

Večkrat sem ga že skrivaj opazoval, ko je prejel „Uč. Tov.“ s prilogo. To se Vam je pridušal in preklinjal, da se je vse kadilo. Bolj če je bila debela številka, tem večja rdečica je oblila njegovo sicer bledo lice, sveta jeza mu je blisknila iz oči in pogledal je proti nebu, da sta se mu zenici skrili gori nekam pod obrvi in ni bilo nič drugega viditi, kakor sama očesna belina, „Ta prokleti urednik! Vrag ga pocitraj! Že zopet priloga! — Pa kar štiri strani! Kaj pa misli ta zlodej!? Urednik lahko piše, seveda! Jaz pa naj plačujem! Pa — s čim? Če bi vsi naročniki plačali vso naročnino naprej, pa ves zaostali dolg, bi bilo to komaj za priloge, kdo bo pa plačal list?“

Take in enake jeremijade prereka ubogi Andrej, in jaz se mu ne čudim. Tiskarna računa vsako vrstico, računi prihajajo redno za vsako številko, a jako neredno prihaja naročnina, še neredneje odplačila starega dolga; namesto tega pa reklamacije in pritožbe kakor n. pr. ta: „Kako je to, da dobivam list vedno en dan kasneje kakor izide!“ Ni vrag, da postane pri takih razmerah Andrej nervozen in da zakolne nekaterikrat.

Za upravnika in njegovo blagajnico bi bilo torej najbolje, da bi ne bilo nikdar priloge in da bi se tednik skrčil na mesečnik. To bi pa zopet ne bilo prav ne naročnikom ne Widru ne Strlekarju in — kakor se mi zdi — tudi Vam ne.

Večina je na strani priloge in ker je večina tu, pristopam s tem še jaz k nji in puščam Andreja na cedilu.

„Kaj ti bo Andrej!“ — je rekla moja žena — „večine se drži, če bi se vedno držal večine, bi bil tudi že lahko postal kak vodja v Ljubljani, tako pa ne prideš nikamor naprej, ker si tako neumen!“

Sploh imam s svojo ženo grozne težave! Vedno in vedno mi reglja na ušesa, kaj moram storiti in kako delati, da pridem naprej. V prvi vrsti — pravi — se moram vedno držati večine, potem bi menda moral hoditi v „Union“ k predavanjem, ki jih imajo tam nekateri gospodje doktorji sv. pisma, ne pa v „Mestni dom“, kjer govorita kak dr. Tavčar ali pa dr. Triller, potem — pravi — moram iti večkrat k izpovedi in k sv. obhajilu, pa ne tako, da bi me nobeden ne videl, ampak tedaj, ko je največ ljudi v cerkvi, treba bi bilo tudi zahajati večkrat sem ali tam, pa bogve kaj še, potem bi postal lahko mestni nadučitelj. Tako je blebetala moja žena. Jaz sem jo pa začudeno gledal in ni mi šlo v glavo, kaj ima „Union“, izpoved, cerkev itd. stika z mojo